

1

Tervetės piliakalnis

Tervetē XIII a. buvo Vakarų Žiemgalos politinis ir ekonominis centras. Tervetės piliakalnis – vienas iš įspūdingiausių ir didingiausių ne tik Vakarų Žiemgaloje, bet ir senųjų baltų žemėse. Apie Tervetę pasakoja Eiliuotoji Livonijos kronika, kurioje minimos tiek Tervetės pilies apylinkės ir medinė pilis, tiek jos XIII a. valdovai – Viestardas ir Nameisis. Tervetės piliakalnis – tik dalis didžiulio archeologinio kompleksu, į kurį įeina dar trys piliakalniai – Vienuolyno kalnas (*Klosterkalns*), Šventasis kalnas (*Svētais kalns*) ir Paukščių kalnas (*Putnu kalns*), Tervetės piliakalnio priešpilis su viduramžių pilies griuvėsiais, senovės gyvenvietė ir kapinynas.

2

Tervetės viduramžių pilies griuvėsiai

Tervetės piliakalnio priešpilyje stūkso mūrų griuvėsiai. Tai Kuršo ir Žiemgalos hercogų medžioklės pilies liekanos. Manoma, kad ši pilis pastatyta XVI a. pab. ant gerokai senesnių Ordino pilies pamatų. Medžioklės pilis sunyko po Šiaurės karo.

3

XIII a. medinė Tervetės pilis (rekonstrukcija)

Medinės Tervetės pilies ekspozicija pasakoja senąją žiemgalių ir Tervetės istoriją. Čia rasite daug žiemgalių kultūros paveldo eksponatų: buities rakandų, papuošalų, ginklų, drabužių. Galima pamatyti didžiausią kardų parodą Latvijoje.

4

Šventasis kalnas

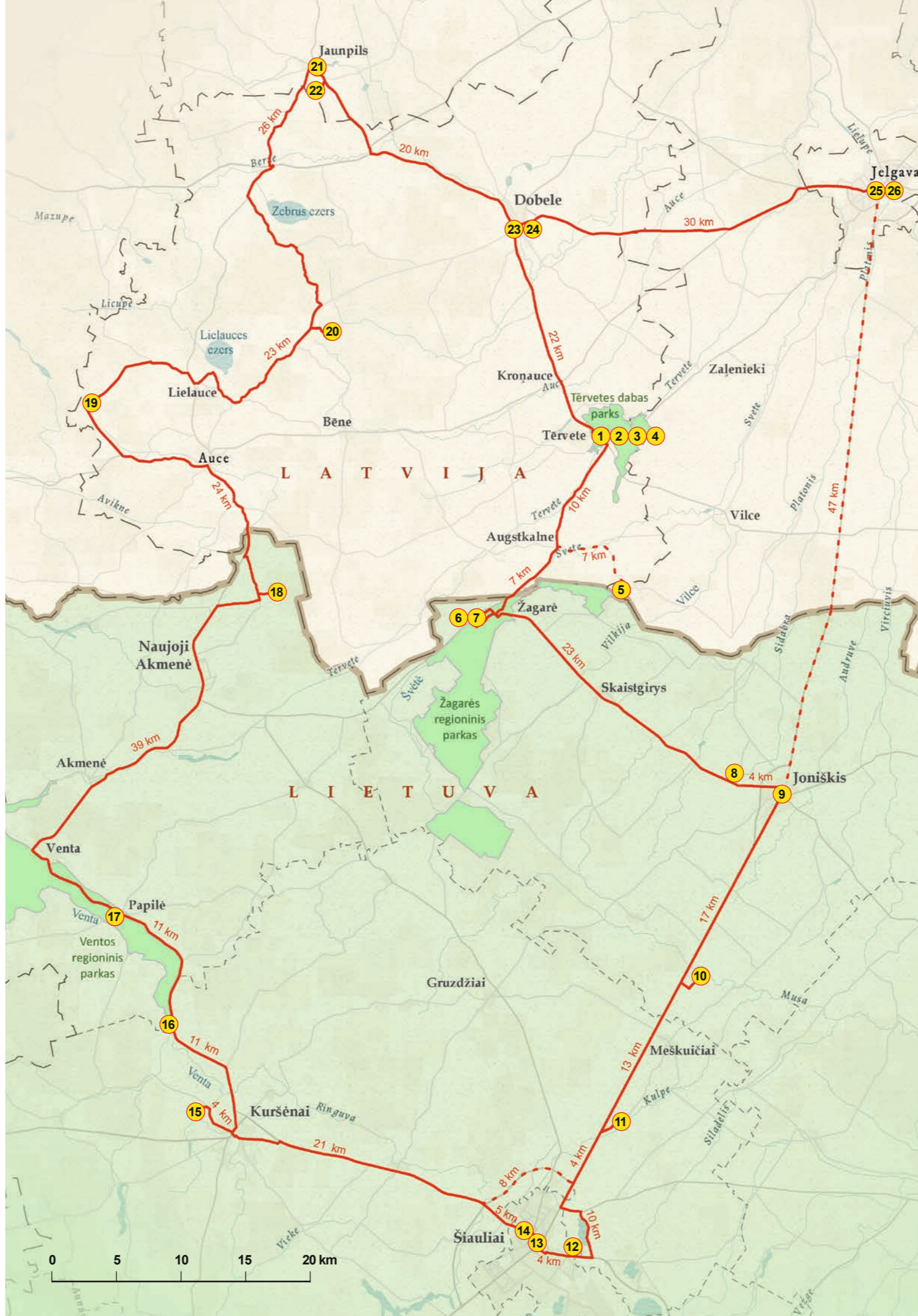
Šventojo kalno pavadinimas galėtų būti siejamas su senųjų žiemgalių kulto vieta. Livonijos ordinas 1286 m. čia pastatė Heiligenbergo pilį su 300 vyrų įgula. Nepajėgdami išvyti kryžiuočių iš Šventojo kalno, žiemgaliai sudegino savo Tervetės pilį ir pasitraukė į Raktę.

5

Aukštasis (Šilo) kalnas

Miške, Latvijos ir Lietuvos pasienyje stūksantis piliakalnis galimai buvo XIII a. šaltiniuose minimos žiemgalių Silenės žemės centras. Archeologiniai tyrimai liudija, kad žmonės čia gyveno dar prieš mūsų erą, taip pat ir IX–XIII a. Į rytus nuo piliakalnio būta dviejų įtvirtintų priešpilių.

6

Žagarės piliakalnis (Žvelgaičio kalnas)

Piliakalnis įrengtas ant Žagarės ozo, Švėtės upės kairiajame krante. Greičiausiai, pilį statė vokiečiai norėdami įsitvirtinti naujose žemėse. Tai patvirtina ne tik radiniai, kurie yra ne baltiškos kilmės, bet ir piliakalnio forma – keturkampė trapecija, su grioviais ir terasomis (baltai mėgo ovalo formą). Archeologai nustatė, kad piliakalnis greičiausiai yra XVI–XVIII a. dvarvietė, įrengta XIII a. neįtvirtintos gyvenvietės vietoje. Žagarės (vėliau Senosios Žagarės ar Aukštadvario) dvaras minimas nuo 1495 m. Piliakalnis lietuvių kunigaikščio Žvelgaičio vardu pavadintas tik XX a. pirmoje pusėje.

7

Raktės piliakalnis (Raktuvės kalnas)

Ant Švėtės kranto stovėjo Raktės pilis, į kurią 1284–1285 m. atsikėlė Ordino spaudimo neatlaikę žiemgaliai iš Tervetės pilies, o vėliau ir iš Duobelės. Vis tik 1289 m. žiemgaliai buvo priversti palikti pilį ir pasitraukti į paskutinį prieglobstį savo žemėse – Sidabrę.

8

Kalnelio piliakalnis (Sidabrė)

Eiliuotoje Livonijos kronikoje Sidabrė minima kaip paskutinioji žiemgalių pilis, kurią Livonijos ordino kariuomenė sunaikino 1290 m. Dalis pilėnų kartu su kryžiuočiais iškeliavo į Mintaują (Jelgavą), kita dalis pasitraukė į Lietuvą. Dabar piliakalnyje įrengtos kapinės.

9

Joniškio istorijos ir kultūros muziejus

Muziejuje ir jo padaliniuose veikia nuolatinės ekspozicijos, pristatančios Jonišio krašto archeologijos ir istorijos, etnografijos ir meno paveldą. Viena ekspozicija skirta žiemgalių genties kultūrai. Muziejus plėtoja edukacinę ir kultūrinę veiklą, organizuoja ekskursijas.

10

Saulės mūšio memorialas

Saulės (Šiaulių) mūšis įvyko 1236 m. rugsėjo 22 d. tarp lietuvių ir Kalavijuočių ordino kariuomenių. Ordinas patyrė pralaimėjimą, po kurio nebeatsigavo, ir 1237 m. buvo prijungtas prie galingesnio Vokiečių (Kryžiuočių) ordino. Pagal vieną iš hipotezių, mūšis vyko ties Mūšos ir Tautinio santaka.

11

16

Rekių piliakalnis
Piliakalnis stūkso vaizdingoje vietoje, dešiniajame Ventos krante ties santaka su bevardžiu upeliu. Šalia aptikta priešpilio gyvenvietė. Žmonės čia gyveno iki XIV a. Apie piliakalnį pasakojamos įvairios legendos. Ilgainiui piliakalnis tapo aplinkinių gyventojų susijęmų ir švenčių minėjimo vieta.

22

Babuotės piliakalnis (Kartuvių kalnas)
Piliakalnis įrengtas kalvagūbryje šalia Bikstupės. Manoma, kad Babuotės pilies apygarda priklausė Duobės žemei. 1279 m. prie Babuotės įvyko mūšis tarp Nameisio vadovaujamos žiemgalių kariuomenės ir nuo jos bėgusių jungtinių Livonijos ordino brolių bei kuršių pajėgų.

Jurgaičių piliakalnis (Kryžių kalnas)
Kairiajame Kulpės krante stūksantis Jurgaičių piliakalnis tapatinamas su Kulčių pilimi, kurią kryžiuočiai sudegino 1348 m. Ilgus metus kalnas stovėjo plikas. XIX a. viduryje ant piliakalnio imta statyti kryžius, o XX a. pradžioje Kryžių kalnas tapo gausiai lankoma sakraline vieta. Kalne suskaičiuoja apie 200 tūkst. kryžių. 1993 m. čia lankėsi popiežius Jonas Paulius II. Šiandien piliakalnis laikomas Lietuvos katalikų šventove, kurią kasmet aplanko tūkstančiai piligrimų ir turistų.

17

Papilės I piliakalnis
Piliakalnis įrengtas kalvų grandinėje kairiajame Ventos krante. Čia stovėjo Papilės pilis, kurią 1339 ir 1359 m. puolė Livonijos ordino kariuomenė. Į vakarus ir šiaurę nuo piliakalnio būta senovinės gyvenvietės, netoliese rastas ir VII–XIV a. kapinynas. XIX a. piliakalnyje buvo įrengtos kapinės.

23

12

Salduvės piliakalnis
Salduvės (Žuvininkų) piliakalnis stūkso Šiaulių miesto rytiniame pakraštyje. Čia stovėjo galinga medinė pilis XIII–XIV a. saugojusi Lietuvą nuo Kalavijuočių ir Kryžiuočių (Vokiečių) ordinų puldinėjimų iš šiaurės. Šiandien piliakalnis yra Šiaulių gyventojų ir turistų lankoma vieta, čia vyksta miesto šventės.

18

Luokavos piliakalnis (Lokavos kalnas)
Nuošalioje pelkėtai miškai apjuostoje vietoje stūksantis paslaptingas piliakalnis datuojamas I tūkst. po Kr. – II tūkst. po Kr. pradžia. Rytinėje piliakalnio papėdėje būta senovės gyvenvietės. XIX–XX a. dalis piliakalnio aikštelės ir šlaitų nuardyti kasant žvyrą.

Duobelės piliakalnis su Ordino pilies liekanomis
Beržės dešiniajame krante įrengtas piliakalnis buvo žiemgalių Duobelės žemės centras su viena stipriausių žiemgalių pilių ir stambia papilio gyvenvietė. Duobelės pilis 1279–1289 m. atrėmė net šešias Livonijos ordino apgultis. Neatlaikę nuolatinių puldinėjimų žiemgaliai pilį sudegino ir pasitraukė į Raktę. 1335–1347 m. Livonijos ordinas pastatė mūrinę pilį, šalia kurios iškiilo ir bažnyčia – pilies koplyčia. Po 1730 m. pilis buvo apleista ir pamažu nyko. Dabar pilies griuvėsiai sutvarkyti, koplyčioje įkurtas daugiaviečių kultūros, amatų ir turizmo centras. Šalia pilies veši atkurtas hercogienės Elžbietos Magdalenos vaistinių augalų daržas.

Kryžiuočių pėdsakais

13

Baltų kultūros pažinimo centras „Baltų kelias“
Interaktyvus centro „Baltų kelias“ tikslas – skatinti keliauti ir pažinti baltų genčių kultūros ir gamtos paveldą. Čia šiuolaikinėmis technologijomis, eksponatų kopijomis, edukacinėmis veiklomis pristatoma baltų genčių istorija, kultūra ir gyvenimas.

19

Duobės (Inčėnų) ir Miško kalno piliakalniai
Spėjama, kad Duobės piliakalnis buvo žiemgalių Duobės žemės centras su gerai įtvirtinta pilimi ir didele papilio gyvenvietė. Kitapus kelio, stūkso Miško kalno piliakalnis. Manoma, kad jame stovėjo Livonijos kronikoje minima Livonijos ordino medinė pilis, pastatyta 1259–1260 m.

24

Duobelės kraštotyros muziejus
Muziejus kviečia susipažinti su Duobelės pilies ir miesto istorija. Ekspozicijoje skirtoje žiemgaliams pamatysite atkurtą žiemgalių drabužių, autentiškų buitinių rakandų, papuošalų ir ginklų. Čia taip pat rengiamos įvairios teminės parodos. Turistų grupės gali užsakyti edukacijas.

Turizmo maršrutas „Kryžiuočių pėdsakais“
Kviečiame į kelionę susipažinti su senąja Žiemgalos istorija, sužinoti apie žiemgalių kovas su Kalavijuočių ir Kryžiuočių ordiniais, atsekti kryžiuočių pėdsakus išlikusiame istoriniame ir kultūriniame pavelde.

Šis leidinys parengtas įgyvendinant projektą „Livonijos kryžiuočių pėdsakai Vakarų Žiemgaloje“ (LLI-453, Traces of Crusades). Projektu siekiama didinti turizmo potencialą istorinėje Žiemgalos žemėje Latvijos ir Lietuvos pasienio regione. Projekto partneriai: Žagarės regioninio parko direkcija, Joniškio istorijos ir kultūros muziejus, Gamtos paveldo fondas (Lietuva) bei Duobelės rajono savivaldybė (Latvija). Projektą finansuoja 2014–2020 m. Interreg V-A Latvijos ir Lietuvos programa, skirdama 0,7 mln. eurų Europos regioninės plėtros fondo bendrojo finansavimo lėšų. Už šio leidinio turinį atsako Gamtos paveldo fondas. Jokiomis aplinkybėmis negali būti laikoma, kad jis atspindi Europos Sąjungos nuomonę.

14

Šiaulių istorijos muziejus
Šiuolaikiškos muziejaus ekspozicijos supažindina su Šiaulių krašto istorija, archeologija ir etnografija. Ekspozicijas papildoma edukacinės erdvės. Lankytojų grupės gali užsisakyti įvairias edukacijas, muziejuje taip pat vyksta parodos ir renginiai.

20

21

25

Jelgavos (Mintaujos) pilis
Senąją Mintaujos pilį Lielupės saloje 1265–1266 m. pastatė Livonijos magistras Konradas Mandernas. XIV a. ji perstatyta į mūrinę ir naudota žygiams prieš žiemgalius. Pilis nugriauta 1738 m., ruošiant vietą Kuršo ir Žiemgalos hercogų rezidencijos statybai. XVIII a. rūmuose įsikūręs Latvijos žemės ūkio universitetas.

15

Šilėnų piliakalnis
Šalia Kuršėnų, kairiajame Ventos krante stūksantis piliakalnis galimai buvo XIII a. šaltiniuose minimos žiemgalių Silėnės žemės centras. Šalia piliakalnio aptikta senovės gyvenvietė, o netoliese – kapinynas. Piliakalnis buvo gyvenamas iki XIV a. pr. Sovietmečiu dalis kalvos šlaitų suniokoti kasant žvyrą.

Sparnų piliakalnis (Sparnenė)
Istorikai mano, kad šalia Sparnų ežero stūksantis gerai įtvirtintas piliakalnis buvo žiemgalių Sparnenės žemės centras. Piliakalnis yra 30 m aukščio, itin stačiais šlaitais. Šalia buvo įtvirtinta senovės gyvenvietė. Archeologai nustatė, kad piliakalnis buvo apgyvendintas IX–XIII a.

Jaunpilis
Jaunpilis – buvusi Livonijos ordino Duobelės komturijos pilis, pirmą kartą paminėta 1411 m. Tai tipiška prie vandens pastatyta pilis, kurią iš trijų pusių saugo malūno tvenkinys, o iš rytų pusės – gynybinis griovys. XVII a. pilis rekonstruota į vietos barono rezidenciją.

26

G. Eliaso Jelgavos istorijos ir meno muziejus
Muziejus įkurtas 1818 m. istoriniame pastate, žinomame Academia Petrina vardu. Čia veikė garsi Mintaujos gimnazija, kurioje mokėsi pirmieji Latvijos ir Lietuvos prezidentai. Didžiausia muziejaus vertybė – latvių tapybos meistro Čederto Eliaso (1887–1975) darbų kolekcija.

<https://arcg.is/1Wb5Xy1>